

**Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №35
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«22-24» маусымға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «21» маусым күні 20 сағаттан «24» маусым күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 21.06.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Смагулова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «22» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), күндіз орта және биік таулы аймақтарда кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-29,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 18-23 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-29,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 22-27 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-4,0 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 12-17 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (2,0-4,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 29-34 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (2,0-4,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 29-34 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы.
Өгем жотасы	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 25-30 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл, шаңды дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, күндіз 30-35 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан, оңтүстіктен жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 5, күндіз 25-30, кей жерлерде 18 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан, оңтүстіктен жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19 градус жылы, күндіз қатты ыстық 33-38 градус.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Шығыстан, оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, кей жерлерде 8 градус жылы, күндіз қатты ыстық 31-36 градус, кей жерлерде 23-28 градус жылы.

2023 жылғы "23-24" маусымға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 20-25 градус жылы.

Жетісу: кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы.

Жамбыл: кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 28-33 градус жылы.

Түркістан: күндіз өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 22-27 градус жылы, 24 маусымда түнде 13-18, күндіз 20-25 градус жылы.

Маңғыстау: 23 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-20,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы, 24 маусымда түнде 15-20, күндіз 30-35 градус жылы.

Абай: 24 маусымда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 17-22 градус жылы, күндіз қатты ыстық 32-37 градус.

Шығыс Қазақстан: кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.

2024 жылғы 21 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Тұйықсу а/б – Кіші Алматы ө., Медеу – Кіші Алматы ө., Көлден 1.1 км биіктікте – Үлкен Алматы ө., Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары – Үлкен Алматы ө., саға – Құмбел ө., Қаскелен қ. – Қаскелен ө., Таутүрген а. – Түрген ө., Еск қ. – Есік ө. және Талғар қ. – Талғар ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 5 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 3 °С-тан 24 °С оң мән аралығында. 21 маусым күні сағат 5-те нөлдік изотерма 4820 м биіктікте болды.

**2024 ж. "21" маусымдағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 20.06	Мин. 21.06	08 сағ. 21.06	Күндіз 20.06	Түнде 21.06	Орт. 20.06	08 сағ. 21.06	Орт. 20.06	Макс. 20.06	08 сағ. 21.06		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	12.4	5.2										
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			3.0			266	265				0	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			13.0			558	562				+4	0
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	22.8	13.1										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			18.0			280	279	3.01	3.08	2.93	0	0
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			18.0			120	119				+1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			23.0			53	53	0.20	0.20	0.20	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			18.0			194	194	2.87	2.96	2.96	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			21.0			257	256				-1	0
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			18.0			317	316	3.82	5.42	3.30	+4	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			22.0			276	276				+1	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			18.0			96	97				+2	0
13	Проходная	саға ГБ	1422			21.0			285	284	2.50	2.70	2.52	0	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			23.0			218	217	1.66	1.66	1.64	-1	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			22.0			297	296	7.36	7.74	7.18	+1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			24.0			118	119	11.45	11.92	11.92	+2	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			24.0			216	217				+2	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			21.0			201	203				+5	2
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	17.0	10.1				-99	-87				+14	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				18.0			115	109				+3	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				15.0			261	260	26,8	27,5	26,0	0	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							127	127	4.54	4.77	4.62	-1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«22-24» маусымға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Ауа температурасы жоғарылауда. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі артуда. Нөлдік изотерма сағат 5-те 4820 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы бұрынғыдай жоғары. 22 маусымда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), күндіз орта және биік таулы аймақтарда кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-29,0 мм), найзағай. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі. 23, 24 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгеі Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Ауа температурасы жоғарылауда. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі артуда. 22 маусымда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-29,0 мм), найзағай. Күнгеі Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 23, 24 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Ауа температурасы жоғарылауда. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі артуда. 22 маусымда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 23, 24 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. 22 маусымда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-4,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 23, 24 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі қарқынды. 22 маусымда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (2,0-4,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 23, 24 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі қарқынды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы төмендеді, бірақ критериалды мәнге жақын. 22 маусымда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (2,0-4,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 23, 24 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі қарқынды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы төмендеді, бірақ критериалды мәнге жақын. 22 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 23, 24 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	22 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл, шаңды дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 23 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-20,0 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 24 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. 22, 23 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 24 маусымда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. 22 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 23, 24 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы шамамен 2000 м биіктікте орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 22 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 23, 24 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдылығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлттының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.